

Кирик О. М.

Краєзнавчий сегмент в онлайн-овому середовищі бібліотеки ВДПУ

Інтернет впевнено увійшов в наше життя, набув глобального характеру. Він активно впроваджується у різних сферах життєдіяльності людства – соціальній, економічній, культурній тощо. За допомогою Інтернету відкриваються нові можливості для самоосвіти, підвищення культурного рівня особистості, створюються конкурентні умови для діяльності бібліотек, видавництв, преси. За таких обставин переважна більшість установ та організацій намагаються підкорити віртуальний простір. До цього процесу активно долучаються й бібліотеки України різних рівнів та відомств, створюючи свої сайти.

Краєзнавство є одним з провідних напрямків діяльності бібліотек, і це – характерна риса нашого часу, коли українське суспільство приділяє значну увагу вихованню патріотизму, знанню вітчизняної історії та літератури. Не випадково, ще в 2002 році в Україні була затверджена «Програма розвитку краєзнавства на період до 2010 року». Мета програми – популяризація краєзнавчих досліджень, залучення широких мас до національної культурної спадщини.

Створення сайту та наповнення його саме краєзнавчим контентом є актуальним для бібліотек, адже за допомогою всесвітньої мережі можна:

- популяризувати фонд книгозбірні, у т. ч. й краєзнавчий;
- сформуванати віртуальну бібліотеку, що розширює можливості не лише самої книгозбірні (за допомогою, наприклад, представлення різних видів документів на сайті, раритетних творів чи праць місцевих авторів), а й користувача (який може швидко відшукати і завантажити потрібне видання в он-лайн режимі);
- налагодити співпрацю між бібліотечними фахівцями як України, так і зарубіжжя.

Тобто, інформаційні технології дають змогу забезпечувати доступ до краєзнавчої інформації більшого числа абонентів, використовувати краєзнавчі інформаційні ресурси з максимальною повнотою і зручністю.

Важливим завданням бібліотек вищих навчальних закладів є наповнення сайтів інформацією про краєзнавчі ресурси, адже саме книгозбірні ВНЗ є культурними та науково-інформаційними центрами, депозиторами краєзнавчих документів, а їх сайти – базою, де зібрані та представлені інформаційні ресурси

закладу. Веб-сайти сучасних книгозбірень багатогранні за своєю структурою та інформаційним наповненням, тому одним з найважливіших принципів роботи такого сайту має бути повнота та різноманітність інформаційних ресурсів.

Для сучасного користувача вкрай важливо, щоб така інформація була актуальною і вчасно представлялася на сайті. Сайти ВНЗ досить динамічні, вони регулярно наповнюються інформацією про події та новини, що відбулись у регіоні, посиланнями на краєзнавчі джерела.

Виходячи з базових завдань сучасних бібліотек ВНЗ, з формування краєзнавчих веб-ресурсів бібліотека нашого університету накреслила такі напрями краєзнавчої діяльності:

1. Історичне краєзнавство.
2. Народні звичаї і фольклор України та Поділля.
3. Життя та творчість земляків.
4. Бібліотека проводить віртуальне інформування користувачів про краєзнавчі ресурси та заходи.
5. Розповідає про культуру та мистецтво Поділля.
6. Публікує світлина та відео за тематикою.

Основним джерелом краєзнавчої інформації є сайт бібліотеки. Практично кожен блок сайту містить відомості краєзнавчого спрямування.

Соціальні мережі нині є важливим джерелом поширення оперативної інформації, тому бібліотека публікує краєзнавчі матеріали на YouTube, в соціальних мережах та хмарах.

Враховуючи рекомендації щорічної Всеукраїнської краєзнавчої конференції, з метою запобігання розпорошення краєзнавчої інформації на сторінках сайтів, бібліотекою університету сформовано окремий розділ «Краєзнавчі Інтернет-ресурси бібліотеки», що акумулює посилання на краєзнавчі ресурси бібліотеки незалежно від місця їх розташування в мережі Інтернет. Розділ розміщено на карті веб-сайту.

Зупинюсь на окремих краєзнавчих Інтернет-ресурсах бібліотеки. Зокрема, на головній сторінці сайту представлено історичну довідку про нашу книгозбірню, що включає розповідь про створення та розвиток бібліотеки від 1913 року до наших днів.

За цей час книгозбірня пройшла великий та складний шлях становлення та розвитку. Їй доводилося долати чимало труднощів, разом з тим її діяльність була різноманітною і динамічною, з постійним впровадженням нових ідей, розвитком новітніх бібліотечних технологій, реалізацією накреслених планів. Керівниками бібліотеки у різні роки були П. Я. Чупира, Л. М. Четверик, З. М.

Шелягова, Г. П. Янківська, Д. І. Псенюк, О. В. Бойван та теперішній директор В. С. Білоус.

Працівники бібліотеки дбайливо ставляться до духовної та інтелектуальної спадщини, збагачуючи її, зберігаючи і формуючи у традиційній паперовій та електронній формі. На 1914 рік книжковий фонд становив 2032 примірника, сьогодні – понад 520 тис.

Популяризуючи книжкову та бібліотечну справу, бібліотека формує розділ «Книги в історії: від каменю до електронних бібліотек», де окремо виділено тему «Книга на Поділлі». В основу розвитку теми покладено багаторічні дослідження Якова Запасака, викладені ним в творі «Українська рукописна книга» та інші джерела, в яких просліджується історичний шлях подільської книги.

В рамках віртуальної мультимедійної виставки «Світ театру», розповідається про театральне життя України та подільського краю зокрема. Театральне мистецтво – це, взагалі, самобутня ділянка культури кожного народу. Виникнення театру тісно пов'язане з народною творчістю, трудовими і релігійними обрядами та іграми.

Масова робота займає чільне місце в діяльності бібліотек, а при плануванні та проведенні масових заходів значна увага приділяється історії, людям, звичаям подільського краю. Зупинюсь на деяких з них. Народознавчу годину «Благослови мати весну зустрічати», проведено на базі народознавчого центру університету. В заході приймали участь викладачі, студенти університету та працівники бібліотеки.

Ще один захід – вечір духовності «Великодні традиції Подолян» – відбувся в загальній читальній залі бібліотеки. За результатами обох зустрічей сформовано цифрові звіти і розміщено на каналі бібліотеки на YouTube.

Цікаве знайомство з історичним центром нашого міста провів для працівників бібліотеки молодий історик Олександр Федоришен. Бібліотекарі дізнались чимало невідомих фактів про наше місто, його історію, архітектуру, відомих осіб. Екскурсія закінчилася у кав'ярні-музеї "Пань Заваркін та синь". Більше фото на нашому блозі.

Вже більше 5 років бібліотека формує та постійно поновлює мультимедійну тематичну добірку «Михайло Коцюбинський», що включає значний масив інформації про життя та творчість нашого видатного земляка. Серед матеріалів:

- добірка «Коцюбинський та Вінниччина»
- віртуальна панорама музею М. Коцюбинського в музейно-просвітницькому центрі ВДПУ.

До 150-річчя з дня народження письменника створено «Віртуальну полицю творчості Коцюбинського», на якій представлені електронні тексти творів письменника та матеріали про його життя та творчість. Дана інформація користується неабияким попитом у наших віртуальних користувачів.

До 200-річчя з дня народження великого Кобзаря бібліотека підготувала віртуальну виставку «Тарас Шевченко в українському вимірі: поет, художник, етнограф». За влучним визначенням невтомного дослідника життя та творчості поета, професора Вінницького державного педуніверситету Бориса Хоменка «своїм духовним зором поет обіймав усю Україну, об'їздив і обходив як співробітник Археографічної комісії Київщину, Черкащину, Запоріжжя, Чернігівщину, Полтавщину». Одним із визначних епізодів його неспокойного життя стала подорож на Поділля і Волинь в вересні-жовтні 1846 року. Серед матеріалів виставки і поетичні рядки подолян, присвячені поетові.

Віртуальна виставка до сторіччя з дня народження «літописця Поділля», нашого видатного земляка Михайла Стельмаха висвітлює його життєвий та творчий шлях. Письменник надзвичайно любив свій рідний край та дарував йому багато прозових та віршованих рядків. Він писав:

Земле моя, запашна, барвінкова,
Ріки медові, дощі золоті,
Тільки б побачить тебе у обнові,
Більше нічого не хочу в житті.

Серед новинок сайту бібліотеки – міні-довідник персоналій, життя яких пов'язане з Поділлям. Довідник знаходиться на стадії формування та включає короткі біографічні довідки про наших відомих земляків. Наразі, розміщені біографії Григорія Артинова, Христофора Барановського, Кузьми Гриба, Віталія Газінського, всесвітньо відомого математика Віктора Буняковського, театрального діяча Федора Верещагіна та ін. Всього – понад 50 біографій.

Бібліотека формує інформаційну-бібліографічну теку «Вінниччина в базах даних електронного каталогу», де на основі всіх баз даних сформовано списки краєзнавчої інформації про Вінницьку обл., Вінницю, освітнє, наукове та культурне життя подільського краю.

Краєзнавство представлено і в Інтернет-каталозі бібліотеки. Серед ключових слів: Поділля, Подільський рушник, Подільський говір, Вінниця, вінничани та ін.

В інституційному репозитарії бібліотеки виділено окремо колекцію «Краєзнавчі видання». Колекція наповнюється працями викладачів, студентів, працівників бібліотеки на краєзнавчу тематику.

Вже декілька років бібліотека акумулює на своєму сайті збірку афоризмів на основі:

- бази даних ЕК «Цитати»;
- літератури відповідного напрямку з фондів бібліотеки;
- інтернет-цитатників.

Збірка включає в себе цитати Коцюбинського, Стельмаха, Стуса та ін. Зокрема, в ній виділені рубрики «Поділля» та «Подільські прислів'я».

Електронний повнотекстовий Інтернет-архів видань бібліотеки включає в себе краєзнавчі видання, серед яких:

- «Сто років духовності»,
- науково-краєзнавче дослідження Білоус В. С. «Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: історія, сьогодення, постаті»;
- серію довідників «Ювіляри ВДПУ» (2013-2016 pp.);
- ряд біобібліографічних покажчиків викладачів університету.

Окремо хочеться виділити інформаційний веб-проект «Інтернет-ресурси Вінниці та Вінницької області». Колекція включає понад 260 посилань. Особлива увага при її формуванні приділяється історії, культурі та освіті регіону.

Знаковою традицією нашої бібліотеки стали зустрічі з відомими подолянами в рамках книжкового клубу «Автограф». Інформація про дані заходи постійно публікується на блозі бібліотеки.

Світлини подій, флеш-альбоми та інша інформація краєзнавчого характеру публікується та поширюється в соціальних мережах.

Постійно поповнюється колекція відеороликів на каналі бібліотеки в YouTube. Серед них: «Арсенал творчих ідей», літературно-мистецький вечір «Зачарований красою», презентація виставкової зали цінних та рідкісних видань, розповідь про історію та сьогодення бібліотеки.

Отже, Інтернет-краєзнавство є важливим вектором інноваційного розвитку нашої книгозбірні.

Сподіваємось, що запропонована нами методика удосконалення структури краєзнавчих Інтернет-ресурсів буде корисною в роботі краєзнавчих підрозділів бібліотек ВНЗ. Дякую за увагу.